1. **Уҡыу предметын, курсын өйрәнеүҙең планлаштырылған һөҙөмтәләре**
Планируемые результаты освоения учебного предмета, курса

1 класта шәхсән, метапредмет һәм предмет һөҙөмтәләре

Беренсе класта «Туған тел» предметының ***шәхсән һөҙөмтәләре*** булып түбәндәгеләр тора:

- тел кешеләрҙең аралашыу сараһы икәнде аңлау, үҙләштереү;
- башҡорт телен милли мәҙәниәттең бер күренеше тип ҡабул итеү;
- аралышыуҙа рус теленән алған башҡорт телендә тәржемә итеп ҡуллана белеү;
- башҡорт теленең БР-да дәүләт теле булыуын аңлау һәм төшөнөү;
- башҡорт теленән алынған белем һәм күнекмәләрҙе мәктәптә һәм көндәлек тормошта ҡулланыу;
- аралышыуҙа рус теленән алған башҡорт телендә тәржемә итеп ҡуллана белеү;
- башҡорт телен башҡорт халҡының мәҙәни һәм рухи байлығын өйрәнеү сараһы булараҡ ҡулланыуҙы аңлау;
- үҙ телмәренә иғтибарлы булып үҙ-үҙен баһалау һәләтлелеге үҫтереү.

Метапредмет һөҙөмтәләр булып универсаль эш төрҙәрен формалаштырыу тора.
Регулятив УЭТ*:*

- уҡытыусы ярҙамында дәрестә эш маҡсатын билдәләү;
- дәрестә эштең эҙмә-эҙлеклелеген билдәләү;
- уҡытыусы тәҡдим иткән план буйынса эшләргә өйрәнеү.

Танып белеү УЭТ:

- китап менән эшләй белеү (шартлы тамғаларҙы айырыу)
- уҡытыусы һәм уҡыусыларҙың берҙәм эшенә баһа биреү.

Коммуникатив УЭТ:

- башҡаларҙың телмәрен тыңлау һәм аңлау;
- уҡытыусы менән берлектә класташтар менән үҙеңде нисек тотоу һәм аралашыу ҡағиҙәләре тураһында һөйләшеү һәм уларҙы үтәү;
  - икәүләп, төркөмдә эшләргә өйрәнеү; төрлө ролдәр башҡарыу (лидер, башҡарыусы)
  - яңғыраған телмәрҙе (ололарҙың һәм тиңдәштәреңдең әйтеүе) адекват ҡабул итеү;
  - һүҙҙәрҙе, ижектәрҙе, өндәрҙе һәм һөйләмде төҙөү, әйтеү буйынса белем һәм күнекмәләр;
  - бирелгән тема буйынса диалог төҙөй белеү; һорауҙарға ҡыҫҡа һәм тулы яуап биреү, диалогты башлай һәм тамамлай белеү;
  - таныш орфографик ҡағиҙәләрҙе ҡулланып, уҡытыусы ярҙамында һәм үҙ аллы өйрәнеүҙә контроль характерҙа яҙма эштәрҙе башҡара белеү;
  - үҙ аллы эшен тикшерә һәм башҡорт теленән предмет-ара (башҡа предмет дәрестәрендә) үҙ белемеңде анализлай белеү;
  - төп предметтан предмет-ара аңлатмаларҙы үҙләштереү;
  - мәктәптә һәм мәктәптән тыш ҡыҙыҡһыныуҙарынан сығып, башҡорт телендә аралашыу.

Курсты өйрәнеүҙең ***предмет һөҙөмтәләре*** булып түбәндәгеләр тора:

- башҡорт теленең бөтә өн-хәрефтәрен белеү;

- һүҙҙең ниндәй өндәрҙән тороуын әйтеү (һуҙынҡылар – йомшаҡ, ҡаты; тартынҡылар – яңғырау, һаңғырау,); «өн» һәм «хәреф» төшөнсәләрен бутамау; һүҙҙе ижектәргә бүлеү, баҫым ҡуйыу;
- һүҙгә өн анализы яһау, тартынҡы өндәрҙе, ҡаты һуҙынҡыларҙы йомшаҡтарынан айырыу, өндәрҙе дөрөҫ әйтеү, һүҙҙәр төҙөү;
- һүҙҙә өн һәм хәрефтәр һанын билдәләү;
- һүҙ башында, исем-фамилияла ҙур хәреф яҙыу;
- баҫма өлгөнән күсереү һәм һүҙҙәрҙе яҙғанда хәрефтәр бәйләнешен дөрөҫ ҡулланыу;
- Ни эшләй? Ни эшләне? һорауҙарын ҡуллана белеү. Ниндәй? Ҡайҙа? Нисә? һорауҙарын аңлау һәм яуап биреү;

- Минең, һинең, уның, һеҙҙең, уларҙың алмаштарын мәғәнәләре буйынса айырыу һәм телмәрҙә ҡулланыу

- башҡорт әҙәби теле нормалары (орфоэпик, лексик, грамматик) һәм телмәр этикеты ҡағиҙәләре тураһында башланғыс төшөнсә алыу;
- орфографик ҡағиҙәләрҙе һәм тыныш билдәләрен (өйрәнелгән күләмдә) ҡуйыу ҡағиҙәләрен белеү;
- өн, хәреф, һүҙ өлөшө, телмәр киҫәге, һөйләм киҫәге, ябай һөйләм кеүек тел берәмектәрен таба, сағыштыра, классификациялай (бүлә), ҡылыҡһырлай (характеристика бирә) алыу оҫталығы;
- үҙеңдең ғәмәлдәреңде контролдә тотоу, әйткәнде һәм яҙғанды тикшерә белеү һәләтлеге.

2 класта шәхсән, метапредмет һәм предмет һөҙөмтәләре

Икенсе класта ***шәхсән һөҙөмтәләр*** булып түбәндәгеләр тора:

- башҡорт телен милли мәҙәниәттең бер күренеше тип ҡабул итеү;
- башҡорт теленең БР-да дәүләт теле булыуын аңлау һәм төшөнөү;
- башҡорт теленән алынған белем һәм күнекмәләрҙе мәктәптә һәм көндәлек тормошта ҡулланыу;
- аралышыуҙа рус теленән алған башҡорт телендә тәржемә итеп ҡуллана белеү;
- башҡорт телен башҡорт халҡының мәҙәни һәм рухи байлығын өйрәнеү сараһы булараҡ ҡулланыуҙы аңлау;
- төрлө социаль ситуацияларҙа оло кешеләр һәм үҙ тиңдәштәрең менән хеҙмәттәшлек күнекмәләрен үҫтереү.

Метапредмет һөҙөмтәләр булып универсаль эш төрҙәрен формалаштырыу тора.

- яңғыраған телмәрҙе (ололарҙың һәм тиңдәштәреңдең әйтеүе) адекват ҡабул итеү;
- һорауҙарға ҡыҫҡа һәм тулы яуап биреү;
- таныш орфографик ҡағиҙәләрҙе ҡулланып, уҡытыусы ярҙамында һәм үҙ аллы өйрәнеүҙә контроль характерҙа яҙма эштәрҙе башҡара белеү;
- үҙ аллы эшен тикшерә һәм башҡорт теленән предмет-ара (башҡа предмет дәрестәрендә) үҙ белемеңде анализлай белеү;
- төп предметтан предмет-ара аңлатмаларҙы үҙләштереү;
- мәктәптә һәм мәктәптән тыш ҡыҙыҡһыныуҙарынан сығып, башҡорт телендә аралышыу.

Регулятив УЭТ:

- уҡытыусы ярҙамында дәрестә эш маҡсатын билдәләү;

- дәрестә эштең эҙмә-эҙлеклелеген билдәләү;
- үҙ фекереңде белдерә белеү;
- уҡытыусы тәҡдим иткән план буйынса эшләргә өйрәнеү.

Танып белеү УЭТ:

- китап менән эшләй белеү (шартлы тамғаларҙы айырыу)
- уҡытыусы һәм уҡыусыларҙың берҙәм эшенә баһа биреү.

Коммуникатив УЭТ:

- фекереңде телдән һәм яҙма рәүештә белдереү;
- башҡаларҙың телмәрен тыңлау һәм аңлау;
- уҡытыусы менән берлектә класташтар менән үҙеңде нисек тотоу һәм аралашыу ҡағиҙәләре тураһында һөйләшеү һәм уларҙы үтәү;
- икәүләп, төркөмдә эшләргә өйрәнеү; төрлө ролдәр башҡарыу (лидер, башҡарыусы).

Курсты өйрәнеүҙең ***предмет һөҙөмтәләре*** булып түбәндәгеләр тора:

- башҡорт әҙәби теле нормалары (орфоэпик, лексик, грамматик) һәм телмәр этикеты ҡағиҙәләре тураһында башланғыс төшөнсә алыу;
- орфографик ҡағиҙәләрҙе һәм тыныш билдәләрен (өйрәнелгән күләмдә) ҡуйыу ҡағиҙәләрен белеү;
- өн, хәреф, һүҙ өлөшө, телмәр киҫәге, һөйләм киҫәге, ябай һөйләм кеүек тел берәмектәрен таба, сағыштыра, классификациялай (бүлә), ҡылыҡһырлай (характеристика бирә) алыу оҫталығы;
- үҙеңдең ғәмәлдәреңде контролдә тотоу, әйткәнде һәм яҙғанды тикшерә белеү һәләтлеге.
- өндәрҙе дөрөҫ әйтеү, һүҙҙе ижектәргә бүлеү, баҫым ҡуйыу, баҫымлы һәм баҫымһыҙ һүҙҙәрҙе айырыу;
- һүҙҙәрҙе юлдан юлға күсереү өсөн өлөштәргә бүлеү;
- һүҙгә өн-хәреф анализы яһау;
- һүҙҙәрҙе, һөйләмдәрҙе, тексты дөрөҫ күсереү, яҙылғанды тикшереү, өлгө менән сағыштырыу;
- исем-фамилияларҙа, хайуан ҡушаматтарҙа, географик атамаларҙа ҙур хәрефте хатаһыҙ яҙыу;
- башҡорт теленән рус теленә тәржемә итеү.

Хәрефтәрҙе дөрөҫ тоташтырып яҙыу:

- бәләкәй текст күсереү;
- әҙерлектән һуң өйрәтеү характерындағы диктант яҙыу (изложение, инша (2-4 һөйләм күләмендә);
- һүҙҙәрҙең предметты, билдәне, эш-хәрәкәтте белдереүен үҙләштереү;
- предметты белдереүсе һүҙҙәрҙең яңғыҙлыҡ, уртаҡлыҡ, берлек, күплек мәғәнәләрен аңлау, ҡулланыу;
- предмет исемдәренең ваҡыт, урын, эйәлек мәғәнәләрен төшөнөү.

3 класта шәхсән, метапредмет һәм предмет һөҙөмтәләре

Өсөнсө класта ***шәхсән һөҙөмтәләр*** булып түбәндәгеләр тора:

- башҡорт теленең БР-да дәүләт теле булыуын аңлау һәм төшөнөү;
- башҡорт теленән алынған белем һәм күнекмәләрҙе мәктәптә һәм көндәлек тормошта ҡулланыу;
- аралышыуҙа рус теленән алған башҡорт телендә тәржемә итеп ҡуллана белеү;
- башҡорт телен башҡорт халҡының мәҙәни һәм рухи байлығын өйрәнеү сараһы булараҡ ҡулланыуҙы аңлау;
- төрлө социаль ситуацияларҙа оло кешеләр һәм үҙ тиңдәштәрең менән хеҙмәттәшлек күнекмәләрен үҫтереү.

- эмоционаллек; үҙ кисерештәренде билдәләү;
- эмпатия – башҡа кешеләрҙең кисерештәрен аңлау һәм билдәләү;
- матурлыҡ тойғоһо – телмәрҙең матурлығын тойомлау. Үҙ телмәренде камиллаштырыуға ынтылыу;
- Ватанға, уның теленә, мәҙәниәтенә һөйөү һәм ихтирам;
- телде өйрәнеүгә ҡыҙыҡһыныу;
- әйтелгән һәм яҙылған һүҙ өсөн яуаплылыҡ тойоу.

Метапредмет һөҙөмтәләр булып универсаль эш төрҙәрен формалаштырыу тора.

- яңғыраған телмәрҙе (ололарҙың һәм тиңдәштәреңдең әйтеүе) адекват ҡабул итеү;
- һүҙҙәрҙе, ижектәрҙе, өндәрҙе һәм һөйләмде төҙөү, әйтеү буйынса белем һәм күнекмәләр;
- ҡыҫҡа һәм тулы яуап биреү, диалогты башлай һәм тамамлай белеү;
- әҙерләнеп һәм әҙерләнмәй етеҙ, аңлап һәм тасуири уҡыу, тексты ҡыҫҡа һәм һайлап һөйләй белеү;
- таныш орфографик ҡағиҙәләрҙе ҡулланып, уҡытыусы ярҙамында һәм үҙ аллы өйрәнеүҙә контроль характерҙа яҙма эштәрҙе башҡара белеү;
- үҙ аллы эшен тикшерә һәм башҡорт теленән предмет-ара (башҡа предмет дәрестәрендә) үҙ белемеңде анализлай белеү;
- төп предметтан предмет-ара аңлатмаларҙы үҙләштереү;
- мәктәптә һәм мәктәптән тыш ҡыҙыҡһыныуҙарынан сығып, башҡорт телендә аралышыу.

Регулятив УЭТ:

- дәрестең темаһын һәм маҡсатын үҙ аллы билдәләү;
- уҡыу проблемаһын сисеү планын уҡытыусы менән берлектә төҙөү;
- план буйынса эшләү, үҙ хәрәкәтеңде төҙәтеп барыу;
- уҡытыусы менән диалогта баһалау критерийҙарын билдәләү һәм ошо критерийҙарға ярашлы үҙ эшеңдең һәм башҡаларҙың уңышлылығын билдәләү.

Танып белеү УЭТ:

- мәғлүмәтте бер формаһынан икенсеһенә эшкәртеү (план, таблица, схема төҙөү);
- һүҙлектәр, белешмәләр менән ҡулланыу;
- анализ яһау;
- фекерләү.

Коммуникатив УЭТ:

- төрлө коммуникатив мәсьәләләрҙе сисеү өсөн телмәр сараларын ҡулланыу ; телмәрҙең монологик һәм диалогик формаларын белеү;
- үҙ фекереңде әйтеү һәм иҫбат итеү;
- башҡаларҙы ишетеү һәм тыңлау, уларҙың фекерен ҡабул итеү;
- уртаҡ бер фекергә килә белеү.

Курсты өйрәнеүҙең ***предмет һөҙөмтәләре*** булып 3 класта түбәндәгеләр тора:

- башҡорт әҙәби теле нормалары (орфоэпик, лексик, грамматик) һәм телмәр этикеты ҡағиҙәләре тураһында башланғыс төшөнсә алыу;
- орфографик ҡағиҙәләрҙе һәм тыныш билдәләрен (өйрәнелгән күләмдә) ҡуйыу ҡағиҙәләрен белеү;
- өн, хәреф, һүҙ өлөшө, телмәр киҫәге, һөйләм киҫәге, ябай һөйләм кеүек тел берәмектәрен таба, сағыштыра, классификациялай (бүлә), ҡылыҡһырлай (характеристика бирә) алыу оҫталығы;
- үҙеңдең ғәмәлдәреңде контролдә тотоу, әйткәнде һәм яҙғанды тикшерә белеү һәләтлеге;

Ҙур булмаған һөйләмдәрҙе күсереү һәм яттан яҙыу:
- һорауҙарға яуап яҙыу;
- 3-6 һөйләмдең йөкмәткеһен яҙыу;
- бер телдән икенсеһенә тәржемә итеү;
- өйрәтеү характерындағы бәләкәй күләмле инша һәм изложение яҙыу;
- һөйләмдә баш һәм эйәрсән киҫәктәрҙе айырыу, тура һәм күсмә мәҙәнәле, яһалма һүҙҙәрҙе аңлау, исем һүҙ төркөмөн, уның берлек һәм күплектә, килеш менән үҙгәреүен күҙәтеү. Ҡылым һүҙ төркөмөн, уның зат, һан, заман ялғауҙары менән танышыу. Сифат һүҙ төркөмө һәм уның дәрәжәләрен өйрәнеү. Зат һәм эйәлек алмаштарын үҙләштереү.

4 класта шәхсән, метапредмет һәм предмет һөҙөмтәләре

4 класта ***шәхсән һөҙөмтәләр*** булып түбәндәгеләр тора:
- башҡорт теленән алынған белем һәм күнекмәләрҙе мәктәптә һәм көндәлек тормошта ҡулланыу;
- аралышыуҙа рус теленән алған башҡорт телендә тәржемә итеп ҡуллана белеү;
- башҡорт телен башҡорт халҡының мәҙәни һәм рухи байлығын өйрәнеү сараһы булараҡ ҡулланыуҙы аңлау;
- төрлө социаль ситуацияларҙа оло кешеләр һәм үҙ тиңдәштәрең менән хеҙмәттәшлек күнекмәләрен үҫтереү.
- үҙ кисерештәреңде билдәләү;
- эмпатия – башҡа кешеләрҙең кисерештәрен аңлау һәм билдәләү;
- матурлыҡ тойғоһо – телмәрҙең матурлығын тойомлау. Үҙ телмәреңде камиллаштырыуға ынтылыу;
- Ватанға, уның теленә, мәҙәниәтенә һөйөү һәм ихтирам;
- телде өйрәнеүгә ҡыҙыҡһыныу;
- әйтелгән һәм яҙылған һүҙ өсөн яуаплылыҡ тойоу.

Метапредмет һөҙөмтәләр булып универсаль эш төрҙәрен формалаштырыу тора.
- яңғыраған телмәрҙе (ололарҙың һәм тиңдәштәреңдең әйтеүе) адекват ҡабул итеү;
- таныш орфографик ҡағиҙәләрҙе ҡулланып, уҡытыусы ярҙамында һәм үҙ аллы өйрәнеүҙә контроль характерҙа яҙма эштәрҙе башҡара белеү;
- үҙ аллы эшен тикшерә һәм башҡорт теленән предмет-ара (башҡа предмет дәрестәрендә) үҙ белемеңде анализлай белеү;
- төп предметтан предмет-ара аңлатмаларҙы үҙләштереү;
- мәктәптә һәм мәктәптән тыш ҡыҙыҡһыныуҙарынан сығып, башҡорт телендә аралышыу.

Регулятив УЭТ:
- дәрестең темаһын һәм маҡсатын үҙ аллы билдәләү;
- уҡыу проблемаһын сисеү планын уҡытыусы менән берлектә төҙөү;
- план буйынса эшләү, үҙ хәрәкәтеңде төҙәтеп барыу;
- уҡытыусы менән диалогта баһалау критерийҙарын билдәләү һәм ошо критерийҙарға ярашлы үҙ эшеңдең һәм башҡаларҙың уңышлылығын билдәләү.

Танып белеү УЭТ:
- мәғлүмәти текстарҙың бөтә төрҙәрен дә уҡыу;
- мәғлүмәтте бер формаһынан икенсеһенә эшкәртеү (план, таблица, схема төҙөү);
- һүҙлектәр, белешмәләр менән ҡулланыу;
- анализ яһау;

- фекерләү.

Коммуникатив УЭТ:

- телмәр ситуацияһына ҡарап фекереңде телдән һәм яҙма рәештә белдереү (һөйләм һәм бәләкәй текст кимәлендә);
- үҙ фекереңде әйтеү һәм иҫбат итеү;
- башҡаларҙы ишетеү һәм тыңлау, уларҙың фекерен ҡабул итеү;
- уртаҡ бер фекергә килә белеү.

4 класта ***предмет һөҙөмтәләре*** булып түбәндәгеләр тора:

- башҡорт әҙәби теле нормалары (орфоэпик, лексик, грамматик) һәм телмәр этикеты ҡағиҙәләре тураһында башланғыс төшөнсә алыу;
- орфографик ҡағиҙәләрҙе һәм тыныш билдәләрен (өйрәнелгән күләмдә) ҡуйыу ҡағиҙәләрен белеү;
- өн, хәреф, һүҙ өлөшө, телмәр киҫәге, һөйләм киҫәге, ябай һөйләм кеүек тел берәмектәрен таба, сағыштыра, классификациялай (бүлә), ҡылыҡһырлай (характеристика бирә) алыу оҫталығы;
- үҙеңдең ғәмәлдәреңде контролдә тотоу, әйткәнде һәм яҙғанды тикшерә белеү һәләтлеге;
- тел нормаларына ярашлы телмәр өндәрен әйтеү;

Хәрефтәрҙе дөрөҫ һәм матур яҙыу, дөрөҫ тоташтырыу:

- ижади диктанттар, өйрәтеү изложениелары һәм иншалар яҙыу;
- иптәшең яҙғанын һәм үҙ яҙмаларыңды тикшереү, камиллаштыра белеү күнекмәләре;

2. Уҡыу предметы, курстың йөкмәткеһе
Содержание учебного предмета, курса

Тыңлау. Телдән аралышыуҙың маҡсатына һәм ситуацияһына төшөнөү. Яңғырап торған телмәрҙе адекват ҡабул итеү.

Һөйләү. Коммуникатив бурысты эффектив хәл итеү өсөн, аралашыуҙың маҡсаттарына һәм шарттарына ярашлы тел сараларын һайлау. Телмәрҙең диалог функцияһына ғәмәлдә эйә булыу.

Һүҙҙәрҙе, һүҙбәйләнештәрҙе, һөйләмдәрҙе аңлап уҡыу.

Һүҙҙе тотош уҡыуға күскән осорҙа орфоэпик уҡыу менән танышыу. Орфографик уҡыу (шыбырҙап ижекләп әйтеү) - әйтеп яҙҙырғанда һәм күсереп яҙғанда үҙконтроль сараһы.

Яҙыу. Грамотаға өйрәтеү системаһында хәреф, хәрефтәр бәйләнешен, ижектәрҙе, һүҙҙәрҙе, һөйләмдәрҙе яҙыу. Яҙыу төрө кеүек уҡытыу эшмәкәрлегенә тура килгән гигиеник талаптарҙы үтәп, аңлайышлы, бөхтә яҙырға өйрәтеү. Өйрәнелгән ҡағиҙәләргә тап килтереп күсереп яҙыу, әйтеп яҙҙырыу. Тыңланылғанһәм ентекле, һайланма уҡылған тесты теҙеп яҙа алыу (изложение). Балаларға ҡыҙыҡлы темалар буйынса үҙҙәренең кескәй текстарын төҙөтөү.

Яҙыуға ҡарата гигиеник талаптарҙы үҙләштереү. Бармаҡтарҙың ваҡ моторикаһын һәм ҡулдарҙың хәрәкәт азатлығын үҫтереү. Дәфтәр бите һәм класс таҡтаһы араууғында дөрөҫ ориентация оҫталығын үҫтереү, ҙур һәм бәләкәй яҙма хәрефтәрҙе яҙыуҙы үҙләштереү.

Хәрефтәрҙе, хәрефтәр бәйләнешен, ижектәрҙе, һүҙҙәрҙе, һөйләмдәрҙе гигиеник нормаға ярашлы яҙыу. Аңлайышлы һәм ыҡсым яҙырға өйрәнеү. Әйтелеше менән яҙылышы айырылмаған (оҡшаш) һүҙҙәрҙе һәм һөйләмдәрҙе әйттереп яҙҙырыу (диктант). Тексты дөрөҫ күсереп яҙыу алымдарын һәм тәртибен өйрәтеү.

Хәүефһеҙ график сараларҙың: һүҙҙәр араһында ҡалдырылған буш урын, юлдан юлға күсереү билдәһенең функцияһын аңлау.

Һүҙ һәм һөйләм. Һүҙҙе өйрәнеү объекты, анализлау материалы итеп ҡабул итеү. Һүҙҙәрҙең мәғәнәһен аңлау буйынса күҙәтеүҙәр ойоштороу. Һүҙ һәм һөйләмде айырыу. Һөйләм менән эшләү: һүҙҙәрҙе айырып алыу, уларҙың тәртибен үҙгәртеү.

Орфография. Дөрөҫ яҙыу ҡағиҙәләре һәм уларҙы ҡулланыу менән танышыу:

- һәйләм башында, яңғыҙлыҡ исемдәрҙә баш хәреф;
- һүҙҙәрҙе айырып яҙыу;
- һүҙҙәрҙе ижекләп юлдан юлға дөрөҫ күсереү;
- һөйләм аҙағында тыныш билдәләре.

Системалы курс

I. Фонетика һәм орфоэпия. Һуҙынҡы һәм тартынҡы өндәрҙе айырыу. Ҡалын һәм нәҙек өндәрҙе айырыу, ҡалынлыҡ-нәҙеклек буйынса парлы һәм парһыҙ тартынҡы өндәрҙе билдәләү. Яңғырау һәм һаңғырау тартынҡы өндәрҙе айырыу, парлы һәм парһыҙ яңғырау һәм һаңғырау өндәрҙе билдәләү. Өндөң сифат буйынса характеристикаһын билдәләү: һуҙынҡы – тартынҡы; ҡалын - нәҙек һуҙынҡы, парлы-парһыҙ яңғырау һәм һаңғырау тартынҡы. Һүҙҙәрҙәе ижектәргә бүлеү. Башҡорт әҙәби теле нормаларына ярашлы өндәрҙе һәм өндәр бәйләнешен дөрөҫ әйтеү. Һүҙҙе фонетик тикшереү.

II. Графика. Өндәрҙе һәм хәрефтәрҙе айырыу. Яҙыуҙа ҡалынлыҡ-нәҙеклекте билдәләү. Тартынҡы өндәрҙе яҙыуҙа сингармонизм принцибына таяныу. Хәрефһеҙ график сараларҙы: араһында ҡалдырылған буш урын, юлдан юлға күсереү билдәһен, абзацты ҡулланыу. Алфавитты белеү: хәрефтәрҙе дөрөҫ атау, уларҙың тәртибен белеү. Алфавитты һүҙлектәр, белешмәләр менән эшләгәндә файҙаланыу.

III. Лексика. Һүҙҙең лексик һәм грамматик мәғәнәләре. Мәғәнәләрен аныҡларға кәрәкле һүҙҙәрҙе айырып алыу. Бер мәғәнәле һәм күп мәғәнәле, тура һәм күсмә мәғәнәле һүҙҙәр менән таныштырыу.

IV. Һүҙ составы (морфемика). Тамырҙаш һүҙҙәр төшөнсәһен үҙләштереү. Тамырҙаш һүҙҙәр менән бер үк һүҙҙең төрлө формалары араһындағы айырма. Тамырҙаш һүҙҙәрҙе һәм синонимдарҙы, тамырҙаш һүҙҙәр һәм омонимик тамырлы һүҙҙәрҙе айырыу. Айырып алына торған бер үк төрлө морфемалы һүҙҙәрҙә ялғау, тамырҙар, нигеҙ билдәләү. Һүҙҙе составы буйынса тикшереү.

V. Морфология. Һүҙ төркөмдәре. Һүҙ төркөмдәрен үҙ паллы һәм ярҙамсы төрҙәргә бүлеү.

Исем. Телмәрҙәге роле, ҡулланылышы. Яңғыҙлыҡ исемдәрҙе таба белеү. Кем?, нимә? һорауҙарына яуап булып килгән исемдәрҙе айырыу, рус теле менән сағыштырыу. Исемдәрҙең һан менән үҙгәреше. Исемдәрҙең килеш менән үгәреше. Килеш һорауҙары буйынса айырыу. Исемдәргә морфологик анализ.

Сифат. Телмәрҙәге әһәмиәте һәм ҡулланылышы. Сифаттың һан һәм килеш менән үҙгәреше. Сифатҡа морфологик анализ.

Алмаш. Алмаш тураһында дөйөм төшөнсә. Зат алмаштары, роле, ҡулланылышы. Берлектәге һәм күплектәге I, II, III зат алмаштары.

Ҡылым. Телмәрҙәге әһәмиәте һәм ҡулланылышы. Ҡылымдарҙың инфинитив (башланғыс) формаһы. Ҡылымдың заман менән үҙгәреше. Хәҙерге, үткән, киләсәк заман ҡылымдарының зат һәм һан менән үҙгәреше, барлыҡ-юҡлыҡ формалары. Ҡылымға морфологик анализ.

Рәүеш. Телмәрҙәге әһәмиәте һәм ҡулланылышы. Рәүеш төркөмсәләре.

Ярҙамсы һүҙҙәр. уларҙың мәғәнәһе, һөйләмдәге роле.

VI. Синтаксис. Һөйләмдең, һүҙбәйләнештең, һүҙҙең айырмаһы. Һөйләү маҡсаты буйынса һөйләмдәрҙе хәбәр, һорау, өндәү һөйләмдәргә айырыу.

Һөйләмдең баш киҫәктәрен: эйә һәм хәбәрҙе табыу. Һөйләмдең баш һәм эйәрсән киҫәктәрен айырыу. Мәғәнәүи һорауҙар ярҙамында һүҙбәйләнештәге һәм һөйләмдәге һүҙҙәр араһында бәйләнеш булдырыу. Теркәүесһеҙ һәм *һәм, ә, ләкин*

теркәүестәре менән килгән тиң киҫәкле һөйләмдәрҙе табыу һәм үҙ аллы төҙөй белеү. Тиң киҫәкле һөйләмдәрҙә һанау интонацияһын ҡулланыу. Ябай һәм ҡушма һөйләмдәрҙе айырыу.

VII. Орфография һәм пунктуация. Орфографик үткерлек формалаштырыу, һүҙҙәге орфограмманың урынына ҡарап, дөрөҫ яҙыу ысулын һайлау. Орфографик һүҙлек ҡулланыу. Дөрөҫ яҙыу ҡағиҙәләрен ҡулланыу:

- һүҙҙе юлдан юлға күсереү
- һөйләм башындағы һәм яңғыҙлыҡ исемдәрҙәге яҙыу хәрефе
- һүҙ тамырындағы парлы яңғырау һәм һаңғырау тартынҡылар
- ъ һәм ь айырыу билдәләре
- һөйләм аҙағында тыныш билдәләре: нөктә, һорау һәм өндәү билдәләре
- тиң киҫәкле һөйләмдәрҙә тыныш билдәләре.

VIII. Телмәр үҫтереү. Аралашыу ситуацияһын аңлау: ниндәй маҡсат менән, аралышыу кем менән, ҡайҙа бара тип үҙләштереү. Үҙ фекереңде дәлилләп әйтеү.

Аралышыуҙы алып барыу оҫталығына (һөйләшеүҙе башлау, ҡеүәтләү, кемдеңдер иғтибарын йәлеп итеү, үҙләштереү һ.б.) өйрәтеү. Уҡытыу һәм көнкүреш аралашыу ситуацияларында телмәр этикеты нормаларын (сәләмләү, хушлашыу, ғәфү үтенеү, үтенес менән мөрәжәғәт итеү) үҙләштереү.

Яҙма телмәрҙең теүәллеген, дөрөҫлөгөн, байлығын һәм тасуирилығын иҫәпкә алып, үҙ текстарын төҙөү һәм бирелгән текстарҙы яҡшыртыу; текстарҙа синонимдар һәм антонимдар ҡулланыу.

Изложение (ентекле теҙеп яҙыу) һәм иншаларҙың үҙенсәлеге менән (билдәләмәһен ятлатмай ғына) таныштырыу: ентекле теҙеп яҙыу (изложение), инша элементтары ҡулланып яҙылған изложение, хикәйәләү, тасуирлау иншаһы, фекер йөрөтөүгә ҡоролған инша.

Уҡыу предметының төп йөкмәткеһе

1 класс

Кем? Нимә? Ҡайҙа? Ниндәй? һорауҙары. Һандар. Алфавит. Оо, Ыы, ээ, Әә, Өө, Үү, Ҡҡ, Ғғ, Һһ, Ҙҙ, ç, ң, Ее-Юю-Яя, Йй өн-хәрефтәре, Ъ-Ь айырыу билдәләре.

2 класс

Һөйләм төҙөлөшө. Хәбәр, һорау, өндәү һөйләмдәрҙә интонация. Һандар. Ижек. Баҫым. Һүҙҙәрҙе юлдан юлға күсереү. Ҡылымдарҙың зат ялғауҙары. Башҡорт телендә эйәлек мәғәнәһе. К, Ҡ, П хәрефтәренең Г, Ғ, Б-ғ күсеү осраҡтары.-лы, -ле, -ло, -лө ялғауҙары.Яя, Юю, Ее хөрефтәренең яҙылыш үҙенсәлектәре. Тартынҡылыр. Һуҙынҡылар. Ниндәй? Ҡасан? Ни эшләй? һорауҙары. Һөйләмдең баш киҫәктәре.

3 класс

Телмәр. Һөйләү телмәре. Эске телмәр. Яҙма телмәр. Текст. Һөйләм киҫәктәре. Бер һәм күп мәғәнәле һүҙҙәр. Тамырҙаш һүҙҙәр. Яһалма һүҙ. Ҡалын һәм нәҙек һуҙынҡылар. Төп башҡорт һүҙҙәре һәм үҙләштерелгән һүҙҙәр. Исем һүҙ төркөмө. Исемдәрҙең күплек ялғауҙары.Килештәр. Ҡылым һүҙ төркөмө. Ҡылымдың хәҙерге заман берлек һәм күплек һандары. Ҡылымдың үткән заман формаһы. Сифат һүҙ төркөмө. Сифат дәрәжәләре. Эйәлек алмаштары.

4 класс

Телмәр. Телмәр төрҙәре. Һөйләмдең баш һәм эйәрсән киҫәктәре. Тарҡау һәи йыйнаҡ һөйләмдәр. Һүҙбәйләнеш. Бер һәм күп мәғәнәле һүҙҙәр. Һүҙ составы. Яһаусы һәм үҙгәртеүсе ялғауҙар. Ҡушма һүҙҙәр. Исем. Исемдең эйәлек заты. Исемдең килеш менән үҙгәреше. Сифат. Сифат дәрәжәләре. Һан. Эйәлек алмаштары. Зат алмаштары. Ҡылым. Ҡылымдың зат, заман, һан формалары.

1.Планируемые результаты освоения учебного предмета

Личностные, метапредметные и предметные результаты в 1 классе

В первом классе *личностными* результатами изучения предмета являются следующие умения:
- осознание роли языка и речи в жизни людей;
- развитие этических чувств, доброжелательности и эмоционально-нравственной отзывчивости, понимания и сопереживания чувствам других людей;
- восприятие башкирского языка как явления национальной культуры; формирование уважительного отношения к истории и культуре башкирского народа;
- умение ценить и принимать следующие базовые ценности: «добро», «Родина», «природа», «семья»;
- уважительное отношение к своей семье, к своим родственникам, любовь к родителям;
- принятие и освоение социальной роли обучающегося, развитие мотивов учебной деятельности и формирование личностного смысла учения;
- развитие навыков сотрудничества со взрослыми и сверстниками в различных социальных ситуациях, умения не создавать конфликтов и находить выходы из спорных ситуаций.

Метапредметными результатами изучения предмета «Родной башкирский язык» является формирование универсальных учебных действий (УУД).

Регулятивные УУД:
- определять и формулировать цель деятельности на уроке с помощью учителя;
- проговаривать последовательность действий на уроке;
- высказывать свое предположение (версию) на основе работы с материалом учебника;
- работать по данному плану.

Познавательные УУД:
- умение работать с материалом учебника; ориентироваться в учебнике: определять умения, которые будут сформированы на основе изучения данного раздела;
- умение работать с дополнительной литературой (словари, интернет, справочники и т.д.);
- отвечать на простые вопросы учителя, находить нужную информацию в учебнике;
- сравнивать предметы, объекты: находить общее и различие;
- группировать предметы, объекты на основе существенных признаков.

Коммуникативные УУД:
- выражать свои мысли в устной и письменной форме (на уровне предложения или небольшого текста);
- владеть диалогической формой речи (спор, беседа), нормами речевого этикета: приветствие, прощание, извинение, благодарность, просьба;
- владеть элементарными формами монологической речи: высказывания на определённую тему, составление собственных текстов по предложенным планам, вопросам;
- умение работать в паре, группе.

Предметными результатами изучения предмета является сформированность следующих умений:
- знание последовательности букв в башкирском алфавите, пользование алфавитом для упорядочивания слов и поиска нужной информации;

- правильное произношение специфические звуки башкирского языка;
- пользование при письме небуквенными графическими средствами: пробелом между словами, знаком переноса, красной строки (абзаца), пунктуационными знаками (в пределах изученного);
- деление слов на слоги, правильня расстановка ударения;
- определение количества букв и звуков в слове;
- правильное написание собственных и нарицательных имен существительных;
- правильное составление слосочетаний и простых предложений;
- правильное расставление пунктуационных знаков конца предложения;
- списывание с печатного образца и написание под диктовку слов и небольших предложений, используя правильные начертания букв и их соединения;
- примененение вопросов Что делает? (Ни эшләй?) Что сделал? (Ни эшләне?) Какой? (Ниндәй?) Где? (Ҡайҙа?) Сколько? (Нисә?) и умение отвечать на них;
- изучение притяжательных местоимений и правильное применение их в речи;
- составление текста по заданной теме.

Личностные, метапредметные и предметные результаты в 2 классе

Во втором классе *личностными* результатами изучения предмета «Родной язык» являются следующие умения:
- осознание роли языка в жизни и речи людей;
- эмоциональное «проживание» текста, выражение своих эмоций;
- понимание эмоций других людей, умение сочувствовать, сопереживать;
- умение обращать внимание на особенности устных и письменных высказываний других людей (интонацию, темп, тон речи; выбор слов и знаков препинания: точка или многоточие, точка или восклицательный знак);
- восприятие башкирского языка как явления национальной культуры; формирование уважительного отношения к истории и культуре башкирского народа;
- умение ценить и принимать следующие базовые ценности: «добро», «Родина», «природа», «семья»;
- уважительное отношение к своей семье, к своим родственникам, любовь к родителям.

Метапредметными результатами изучения предмета «Родной язык» является формирование универсальных учебных действий (УУД).

Регулятивные УУД:
- определять и формулировать цели деятельности на уроке с помощью учителя;
- проговаривать последовательности действий на уроке;
- высказывать свое предположение (версию) на основе работы с материалом учебника;
- работать по предложенному учителем плану.

Познавательные УУД:
- работать с материалом учебника; ориентироваться в учебнике: определять умения, которые будут сформированы на основе изучения данного раздела;
- научиться извлекать информацию из различных источников, включая средства массовой информации, компакт-диски учебного назначения, ресурсы Интернета; свободно пользоваться словарями различного типа, справочной литературой;
- овладеть приёмами отбора и систематизации материала на определённую тему.

Коммуникативные УУД:
- участвовать в диалоге; слушать и понимать других, высказывать свою точку зрения на события, поступки;
- оформлять свои мысли в устной и письменной речи с учетом своих учебных и жизненных речевых ситуаций;

- выполняя различные роли в группе, сотрудничать в совместном решении проблемы (задачи).

Предметными результатами изучения курса «Родной язык» является сформированность следующих умений:

- восприятие на слух текстов; понимание речи собеседника;
- правильное определение и произношение звуков в слове, деление слов на слоги, расстановка ударений, правильное определение ударных и безударных слогов;
- деление слова на части для переноса;
- умение производить звукобуквенный анализ слова;
- правильное списывание слов, предложений, текста, самопроверка, сравнивание с образцом;
- правильное написание собственных имен существительных;
- устный и письменный перевод с башкирского на русский язык;
- списывание небольшого текста, используя правильные начертания букв и их соединения;
- умение писать ответы на 2-3 вопроса по тексту или картине;
- умение находить из текста описание предмета;
- составление и написание текста по данной теме;
- после подготовки уметь писать диктант обучаемого характера, изложение, сочинение (в размере 2-4 предложений)
- умение различать слова, обозначающие предмет, действие, признак;

Личностные, метапредметные и предметные результаты в 3 классе

В 3 классе *личностными* результатами изучения предмета «Родной язык» являются следующие умения и качества:

- эмоциональность; умение осознавать и определять (называть) свои эмоции;
- эмпатия – умение осознавать и определять эмоции других людей; сочувствовать другим людям, сопереживать;
- чувство прекрасного – умение чувствовать красоту и выразительность речи. Стремиться к совершенствованию собственной речи;
- развивать в себе любовь и уважение к Отечеству, его языку, культуре;
- интерес к письму, к созданию собственных текстов, к письменной форме общения;
- интерес к изучению языка;
- осознание ответственности за произнесенное и написанное слово;
- оценивание жизненных ситуаций и поступков героев художественных текстов с точки зрения общечеловеческих норм;

Метапредметными результатами изучения предмета «Родной язык» является формирование универсальных учебных действий (УУД).

Регулятивные УУД:

- самостоятельно формулировать тему и цель урока;
- составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем;
- работать по плану, сверяя свои действия с целью, корректировать свою деятельность;
- в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями.

Познавательные УУД:

- извлекать информацию, представленную в разных формах (сплошной текст; не сплошной текст – иллюстрация, таблица, схема);
- перерабатывать и преобразовывать информацию из одной формы в другую (составлять план, таблицу, схему);
- пользоваться словарями, справочниками;

- осуществлять анализ и синтез;
- устанавливать причинно-следственные связи;
- овладеть приёмами отбора и систематизации материала на определённую тему;
- научиться извлекать информацию из различных источников, включая средства массовой информации, компакт-диски учебного назначения, ресурсы Интернета; свободно пользоваться словарями различного типа, справочной литературой.

Коммуникативные УУД:
- оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации;
- адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач; - владеть монологической и диалогической формами речи;
- высказывать и обосновывать свою точку зрения;
- слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения;
- договариваться и приходить к общему решению в совместной деятельности.

Предметными результатами изучения курса «Родной язык» в 3 классе является сформированность следующих умений:
- воспринимать на слух тексты в исполнении учителя, учащихся;
- производить звукобуквенный анализ слов;
- определять виды предложения по цели высказывания и интонации, правильно произносить предложения с восклицательной и невосклицательной интонацией, с интонацией перечисления;
- осознать важность орфографически грамотного письма и роль знаков препинания в письменном общении;
- списывать и писать по памяти небольшие предложения;
- писать ответ на вопросы по тексту, наблюдениям, экскурсии;
- написать краткое содержание текста из 3-6 предложений;
- переводить с одного языка на другой;
- писать маленькие сочинения и изложения обучаемого характера;
- различать в предложении главные и второстепенные члены, освоить слова с прямым и косвенным значением,
- освоить темы "Имя существительное", "Единственное и множественное число имен существительных", "Склонение имен существительных", " Глагол", "Изменение глаголов по лицам и числам", "Прошедшее, настоящее, будущее время глаголов", "Имя прилагательное и степени сравнения имен прилагательных", "Личные местоимения".

Личностные, метапредметные и предметные результаты в 4 классе

В 4 классе *личностными* результатами изучения предмета «Родной язык» являются следующие умения и качества:
- эмоциональность; умение осознать и определять (называть) свои эмоции;
- эмпатия – умение осознают и определять эмоции других людей; сочувствовать другим людям, сопереживать;
- чувство прекрасного – умение чувствовать красоту и выразительность речи; стремиться к совершенствованию собственной речи;
- формирование чувства гордости за свою Родину; осознание своей этнической и национальной принадлежности, формирование ценностей многонационального российского общества;
- ценить и принимать следующие базовые ценности: «добро», «Родина», «природа», «семья», «мир», «настоящий друг», «справедливость», «желание понимать друг друга», «понимать позицию другого»;

- уважение к своему народу, к другим народам, терпимость к обычаям и традициям других народов;
- оценка жизненных ситуаций и поступков героев художественных текстов с точки зрения общечеловеческих норм, нравственных и этических ценностей, ценностей гражданина России;
- осознание ответственности за произнесенное и написанное слово.

Метапредметными результатами изучения предмета «Родной язык» является формирование универсальных учебных действий (УУД).

Регулятивные УУД:

- способность определять цели предстоящей учебной деятельности, последовательность действий, оценивать достигнутые результаты и адекватно формулировать их в устной и письменной форме;
- принимать и сохранять в памяти цели и задачи учебной деятельности; в сотрудничестве с учителем находить средства их осуществления и ставить новые учебные задачи; проявлять познавательную инициативу в учебном сотрудничестве;
- учитывать выделенные учителем ориентиры действия в новом учебном материале (в сотрудничестве с учителем, одноклассниками);
- планировать, контролировать и оценивать учебные действия в соответствии с поставленной задачей и условиями её реализации; определять наиболее эффективные способы достижения результата;
- выполнять действия по намеченному плану, а также по инструкциям, содержащимся в источниках информации (в заданиях учебника, в справочном материале учебника — в памятках); учитывать правило (алгоритм) в планировании и контроле способа решения;
- осуществлять итоговый и пошаговый контроль по результату, адекватно оценивать правильность выполнения действия и вносить необходимые коррективы в исполнение действия как по ходу его реализации, так и в конце действия;
- выполнять учебные действия в устной, письменной речи, во внутреннем плане;
- адекватно воспринимать оценку своей работы учителями, товарищами, другими лицами;
- понимать причины успеха/неуспеха учебной деятельности и способности конструктивно действовать даже в ситуациях неуспеха.

Познавательные УУД:

- использовать язык с целью поиска необходимой информации в различных источниках для выполнения учебных заданий (учебная, дополнительная литература, использование ресурсов библиотек и сети Интернет); пользоваться словарями и справочниками различных типов;
- записывать, фиксировать информацию с помощью инструментов информационных и коммуникационных технологий (далее – ИКТ);
- ориентироваться на разнообразие способов решения учебных задач, осуществлять выбор наиболее эффективных в зависимости от конкретной языковой или речевой задачи;
- использовать знаково-символические средства (в том числе модели, схемы, таблицы) представления информации для создания моделей изучаемых единиц языка, преобразовывать модели и схемы для решения учебных, практических и лингвистических задач;
- владеть навыками смыслового чтения текстов различных стилей и жанров в соответствии с конкретными целями и задачами; извлекать необходимую информацию из текста художественного или познавательного, анализировать и оценивать содержание, языковые особенности и структуру текста; передавать устно или письменно содержание текста;

- осознанно и произвольно строить речевое высказывание в соответствии с задачами коммуникации и составлять тексты в устной и письменной формах; выступать перед аудиторией одноклассников с небольшими сообщениями, используя аудио-, видео- и графическое сопровождение;

- осуществлять логические действия сравнения, анализа, синтеза, обобщения, классификации по родо-видовым признакам, устанавливать аналогии и причинно-следственные связи, строить рассуждение, подводить факты языка под понятие на основе выделения комплекса существенных признаков и их синтеза.

Коммуникативные УУД:

- способность свободно, правильно излагать свои мысли в устной и письменной форме;
- ориентироваться в целях, задачах, средствах и условиях общения;
- понимать необходимость ориентироваться на позицию собеседника в общении, учитывать различные мнения и координировать различные позиции в сотрудничестве с целью успешного участия в диалоге;
- строить понятные для собеседника высказывания; проявлять доброжелательное отношение к собеседнику; осуществлять взаимный контроль в совместной деятельности, адекватно оценивать собственное поведение и поведение окружающих;
- признавать возможность существования различных точек зрения и права каждого иметь свою; излагать своё мнение и аргументировать свою точку зрения и оценку событий;
- стремиться к более точному выражению собственного мнения и позиции;
- задавать вопросы, необходимые для организации собственной деятельности и сотрудничества с собеседником;
- выбирать адекватные языковые средства для успешного решения коммуникативных задач (диалог, устные монологические высказывания, письменные тексты) с учётом особенностей разных видов речи, ситуаций общения;
- строить монологическое высказывание с учётом ситуации общения и конкретной речевой задачи, выбирая соответствующие языковые средства, соблюдая нормы литературного языка и нормы «хорошей» речи (ясность, точность, содержательность, последовательность выражения мысли и др.);
- активно использовать речевые средства и средства ИКТ для решения коммуникативных и познавательных задач;
- применять приобретённые коммуникативные умения в практике свободного общения;
- умение воспроизводить прослушанный или прочитанный текст с разной степенью свёрнутости;
- соблюдение в практике речевого общения основных орфоэпических, лексических, грамматических норм башкирского языка; соблюдение основных правил орфографии и пунктуации в процессе письменного общения;
- умение выступать перед аудиторией сверстников с небольшими сообщениями, докладами;
- применение приобретённых знаний, умений и навыков в повседневной жизни; способность использовать родной язык как средство получения знаний по другим учебным предметам, применять полученные знания, умения и навыки анализа языковых явлений на межпредметном уровне (на уроках иностранного языка, литературы и т. д.);
- коммуникативно целесообразное взаимодействие с окружающими людьми в процессе речевого общения, совместного выполнения каких-либо задач, участия в спорах, обсуждениях; овладение национально-культурными нормами речевого

поведения в различных ситуациях формального и неформального межличностного и межкультурного общения

Предметными результатами изучения курса «Родной язык» в 4 классе является сформированность следующих умений:
- освоение первоначальных научных представлений об основных понятиях и правилах из области фонетики, графики, лексики, морфемики, морфологии, синтаксиса, орфографии (в объёме изучаемого курса), понимание взаимосвязи и взаимозависимости между разными сторонами языка;
- овладение учебными действиями с языковыми единицами: находить, опознавать, характеризовать, сравнивать, классифицировать основные единицы языка (звуки, буквы, слова, предложения), конструировать из этих единиц единицы более высокого уровня (слова, словосочетания, предложения, тексты), использовать эти действия для решения познавательных, практических и коммуникативных задач (в объёме изучаемого курса);
-овладение основами грамотного письма: основными орфографическими и пунктуационными умениями (в объёме изучаемого курса), умениями применять правила орфографии и правила постановки знаков препинания при записи собственных и предложенных текстов, умение проверять написанное;
- практическое овладение формой диалогической речи; овладение умениями ведения разговора (начать, поддержать, закончить разговор, привлечь внимание и др.);
- использование нормы речевого этикета в ситуациях учебного и бытового общения (приветствие, прощание, извинение, благодарность, обращение с просьбой;
- владение монологической формой речи; умение под руководством учителя строить монологическое высказывание на определённую тему с использованием разных типов речи (описание, повествование, рассуждение);
- умение работать с текстом: определять тему и главную мысль текста, самостоятельно озаглавливать текст по его теме или главной мысли, выделять части текста (корректировать порядок предложений и частей текста), составлять план к заданным текстам;
- письменно (после коллективной подготовки) подробно или выборочно передавать содержание повествовательного текста, предъявленного на основе зрительного и слухового восприятия, сохраняя основные особенности текста-образца; грамотно записывать текст; соблюдать требование каллиграфии при письме;
- умение составлять тексты повествовательного и описательного характера на основе разных источников (по наблюдению, по сюжетному рисунку, по репродукциям картин художников, по заданным теме и плану, опорным словам, на свободную тему, по пословице или поговорке, творческому воображению и др.);
- умение проверять правильность своей письменной речи, исправлять допущенные орфографические и пунктуационные ошибки; улучшать написанное: добавлять и убирать элементы содержания, заменять слова на более точные и выразительные;
- произносить звуки речи в соответствии с нормами языка;
- различать звуки и буквы; характеризовать звуки башкирского языка: гласные ударные — безударные, мягкие, твердые; согласные глухие — звонкие, парные - непарные звонкие и глухие; группировать звуки по заданному основанию;
- знать последовательность букв в башкирском алфавите, пользоваться алфавитом для упорядочивания слов и поиска нужной информации;
- пользоваться при письме небуквенными графическими средствами: пробелом между словами, знаком переноса, красной строки (абзаца), пунктуационными знаками (в пределах изученного);
- определять значение слова по тексту или уточнять с помощью толкового словаря, Интернета и др.;

- распознавать среди предложенных слов синонимы, антонимы, омонимы, фразеологизмы; подбирать к предложенным словам антонимы и синонимы;
- выбирать слова из ряда предложенных для успешного решения коммуникативных задач;
- подбирать синонимы для устранения повторов в тексте;
- определять принадлежность слова к определённой части речи по комплексу освоенных признаков; классифицировать слова по частям речи;
- пользоваться словами разных частей речи и их формами в собственных речевых высказываниях;
- различать предложение, словосочетание и слово;
- составлять из заданных слов словосочетания, учитывая их связь по смыслу и по форме;
- выделять из потока речи предложения, оформлять их границы.

2. Содержание учебного предмета

Аудирование. Адекватное восприятие речи. Умение задавать вопросы по содержанию. Понимать речь учителя и одноклассников. Понимать условия заданий.
Говорение. Владеть нормами этикета в процессе обучения и в повседневной жизни (приветствовать, прощаться, извиняться, благодарить, обращаться с просьбой).
Произносить речь с соответствующей интонацией.
Письмо. Уметь списывать из текста слова, словосочетания и предложения; подписывать поздравительные открытки
Обучение писать понятно, ровно и красиво. Обучение письму под диктовку.
Развитие мелкой моторики пальцев и свободу движения пальцев. Писать буквы, связки букв, слоги, слова и предложения в соответствии с гигиеническими нормами. Научиться писать понятно.
Понять функции безопасных графических средств как свободное место между словами, знака переноса слова из одной строки на другую.
Слово и предложение. Воспринимать слово как объект изучения, материал для анализа. Работа с предложением: выбирать слова, менять их местами.

Системный курс

Фонетика и орфоэпия**.** Слышать и правильно произносить специфические звуки башкирского языка. Основные орфоэпические нормы. Ударение. Виды предложений по интонации. Отличать гласные и согласные звуки. Отличать мягкие и твердые гласные. Звонкие и глухие согласные. Определение характера звука: гласный – согласный; твердый - мягкий гласный, парный-непарный звонкий и глухой согласный. Деление слов на слоги.

Графика. Опираться на принцип сингармонизма при письме согласных букв. Знать алфавит: называть буквы и звуки верно, знать их порядок.

Лексика. Изучение лексических единиц. Словообразование.

Морфология. Части речи. Деление частей речи на самостоятельные и служебные.

Синтаксис.Повествовательные, вопросительные и побудительные предложения. Порядок слов в предложении.

Орфография и пунктуация. Алфавит башкирского языка. Соединения звуков йы, йе, йө, йү, йә. Правила чтения. Основные орфографические правила.
- заглавная буква в начале предложения, в именах собственных;
- перенос слов;
- знаки препинания в конце предложения.

Развитие речи. Умение вести беседу. Знакомство с письмом и поздравлениями.

Состав слова (морфемика). Однокоренные слова. Анализ слова по составу.

Морфология. Части речи. Самостоятельные и служебные части речи.

Имя существительное. Роль в речи, применение. Имена собственные. Изменение существительных по числам, падежам. Категория принадлежности существительных.

Имя прилагательное. Роль в речи, применение.

Местоимение. Личные местоимения. Притяжательные местоимения.

Глагол. Инфинитив (начальная) форма. Спряжение глаголов по лицам. Категория времени.

Наречие. Служебные слова.

Синтаксис. Предложение, словосочетание, слово. Типы предложений по интонации.

Главные члены предложения: подлежащее и сказуемое. Второстепенные члены предложения: определение, дополнение, обстоятельство.

Орфография и пунктуация. Формирование грамотности. Правила првописания:

- перенос слов;
- ъ и ь разделительные знаки
- знаки препинания в конце предложения
- знаки препинания в однородных предложениях.

Составление текстов.

1 класс

Вопросы Кто? Что? Где? Какой? Числительные. Алфавит. Звуки буквы Оо, Ыы, ээ, Әә, Өө, Үү, Ӄӄ, Ғғ, Һh, Ӡӡ, ç, ң, Ее-Юю-Яя, Йй, разделительныеЪ-Ь.

2 класс

Состав предложения. Интонация в вопросительных, повествовательных и побудительных предложениях. Числительные. Слог. Ударение. Перенос слов. Личные окончания глаголов. Категория принадлежности. Случаи перехода букв К, Ӄ, П вГ, Ғ, Б. Окончания -лы, -ле, -ло, -лө. Особенности правописания букв Яя, Юю, Ее. Согласные. Гласные. Вопросы Какой? Когда? Что делает? Главные члены предложения.

3 класс

Речь. Типы речи. Текст. Члены предложения. Однозначные и многозначные слова. Однокоренные слова. Составное слово. Твердые и мягкие гласные. Основные и взаимствованные слова. Имя существительное. Окончания множественного числа существительных Падежи. Глагол. Изменение глаголов по лицам. Прошедшее время. Имя прилагательное. Степени сравнения прилагательныйвх. Местоимения.

4 класс

Речь. Типы речи. Главные и второстепенные члены предложения. Распространенные и нераспространенные предложения. Словосочетание. Однозначные и многозначные слова. Состав слова. Сложные слова. Имя существительное. Категория принадлежности. Склонение существительных по падежам. Имя прилагательное. Степени сравнения. Имя числительное. Личные местоимения. Глагол. Спряжение глаголов по лицам, времени и числу.